

Міністерство внутрішніх справ України
Одеський державний університет
внутрішніх справ
Консультативна місія Європейського Союзу
в Україні (EUAM)
Південно-українська колегія медіаторів
Громадська організація
«Культура демократії»

ГРОМАДСЬКА ФІЛАНТАНІЯ
**КУЛЬТУРА
ДЕМОКРАТІЇ**
ОДЕСА - 2024

In partnership with
Canada

УРЯДОВА УПОВНОВАЖЕНА
з питань ГЕНДЕРНОЇ ПОЛІТИКИ

**УКРАЇНСЬКИЙ
ЖІНЧИН ФОРУМ**

МЕДІАЦІЯ
У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ
ПОЛІЦЕЙСЬКОГО В УМОВАХ
ВОЄННОГО СТАНУ ТА ПІСЛЯ
ПЕРЕМОГИ

Міжнародна науково-практична
конференція

Одеса
2025

УДК 343.211.3(063) П50
М 42

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Голова організаційного комітету:

Давиденко В'ячеслав Віталійович – ректор Одеського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент, полковник поліції.

Заступники голови організаційного комітету:

Корнієнко Максим Вікторович – проректор Одеського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор, полковник поліції;

Матвєєва Лілія Георгіївна – керівниця центру медіації, завідувачка кафедри загальноправових дисциплін Одеського державного університету внутрішніх справ, докторка юридичних наук, професорка, полковник поліції.

Члени оргкомітету:

Георгіос Покас - старший радник з загальної поліцейської діяльності КМЄС;

Радкевич Ольга - експертка з проведення тренінгів та навчання КМЄС;

Балтаджи Поліна Миколаївна – професорка кафедри державно-правових дисциплін Одеського державного університету внутрішніх справ, кандидатка юридичних наук, доцентка;

Леонідова Лілія Василівна - депутатка Одеської міської ради, радниця Одеського міського голови з гендерних питань;

Ротарі Олена Анатоліївна - голова ГО «Культура демократії»;

Березовенко Любов Сергіївна – помічниця ректора з гендерних питань Одеського державного університету внутрішніх справ;

Петренко Наталія Олегівна – доцентка кафедри цивільно-правових дисциплін Одеського державного університету внутрішніх справ, кандидатка юридичних наук, доцентка.

М 43 Медіація у професійній діяльності поліцейського в умовах воєнного стану та після перемоги: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 18 липня 2025. — Одеса, 2025. — 78 с.

УДК 343.211.3(063)

© Одеський державний університет внутрішніх справ, 2025

© Консультативна місія Європейського Союзу в Україні (EUAM),
2025

© Південно-українська колегія медіаторів, 2025

© Громадська організація «Культура демократії», 2025

ЗМІСТ

Palshkov Kostiantyn Yevhenovych Mediation in Public Discourse: Analysis of Representation in the News Space Based on a Google News Sample	5
Балтаджи Поліна Миколаївна Основи побудови діалогу: сучасний контекст	8
Бережна Дарія Євгеніївна Відновне правосуддя у справах неповнолітніх: ефективність альтернативних заходів	11
Березовська Вероніка В`ячеславівна Арбітраж, як спосіб врегулювання спорів	16
Боксгорн Анастасія Вікторівна Мащенко Вероніка Сергіївна Медіація в Україні як точка перетину правових норм і соціальних практик	18
Будяченко Ольга Миколаївна Психологічні особливості застосування медіаційних технік поліцейськими в кризових ситуаціях	22
Корженко Ольга Михайлівна Реформа підготовки поліцейських у транзитивних державках: досвід для України	25
Кузніченко Сергій Олександрович Феномен медіації у вченні Бахаї: духовний вимір примирення	29
Лещенко Вікторія Миколаївна Середницька Інга Анатоліївна Медіація в професійній діяльності нотаріуса	31
Маковій Віктор Петрович Імплементация міжнародних стандартів медіації як альтернативної форми вирішення приватних спорів: реалії та перспективи	34
Матвеева Лілія Георгіївна Інтеграція медіації в роботу Національної поліції України: комунікативний вимір правозастосування	39

3. Невзорова І.В. Сутність деонтологічних засад діяльності нотаріуса. Науковий вісник південного регіонального центру Національної академії правових наук України. 2019. вип. 19. С. 35-36.

4. Шекур'як Ю.А. Застосування правил класичної медіації в нотаріальній діяльності. Нотаріат України. 2019. вип. 32. с. 144-146.

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ МЕДІАЦІЇ ЯК АЛЬТЕРНАТИВНОЇ ФОРМИ ВИРІШЕННЯ ПРИВАТНИХ СПОРІВ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Маковій Віктор Петрович

кандидат юридичних наук, професор,
завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін
інституту права та безпеки ОДУВС

Глобалізація, інтеграція, урбанізація є супутніми явищами суспільного буття людства останніх часів. У зв'язку з цим суттєво загострюються наріжні проблеми внутрішнього та зовнішнього по відношенню до соціуму характеру, що опосередковує виникнення конфліктів інтересів окремих осіб, мікро та макрогруп, навіть етносів. В умовах усестороннього розвитку різних соціальних інститутів сучасного суспільства вагоме місце займають соціально-правові конструкції, які забезпечують оперативне, справедливе та неупереджене вирішення наведених конфліктів. Однією із ефективних моделей розв'язання такого завдання є посередництво у формі медіаційної процедури, яке покликане віднайти взаємне, задовольняюче інтереси обох сторін спору вирішення конфлікту. Питома вага спорів з огляду на їх кількісні та якісні характеристики виникає і розвивається у приватній площині, що вимагає адекватних інструментів їх вирішення.

Інформаційне або постіндустріальне суспільство відзначається перш за все високим рівнем глобалізації та взаємопроникнення напрацьованих в межах одного національного правового режиму інструментів до правового поля іншої країни. Наведене віднайшло детермінації як явища імплементації відповідного правового інституту. Не залишився

осторонь наведених процесів й інститут медіації серед численних форм захисту прав та інтересів, які розглядаються в якості альтернативи класичному правосуддю у відповідній категорії спорів. Саме через це важливими є уніфіковані напрацювання у сфері застосування медіаційної процедури як засобу до вирішення спору, які напрацьовані в межах міжнародної нормотворчої та правозастосовної діяльності.

Серед визначальних нормативно-правових актів, які прямо чи опосередковано відображають міжнародні стандарти медіаційної процедури у вирішенні приватних спорах варто відзначити: Погоджувальний регламент ЮНСІТРАЛ 1980 року, Типовий закон ЮНСІТРАЛ «Про міжнародну комерційну примирну процедуру» 2002 року, Директиву Європейського парламенту і Ради Європи 2008/52/ЄС «Про деякі аспекти медіації у цивільних та комерційних справах», Принципи для організації, що надають послуги альтернативного вирішення спорів (ADR) 2002 року, розроблені Комісією CPR-Georgetown з етики та стандартів практики в альтернативному вирішенні спорів, Міжнародні процедури вирішення спорів, включно з правилами медіації та арбітражу 2014 року, розроблені Міжнародним центром з вирішення спорів (AAA-ICDR), Правила альтернативного вирішення Міжнародної торгової палати 2001 року, Директиву Європейського парламенту й Ради Європи 2013/11/ЄС «Про альтернативне вирішення споживчих спорів і внесення змін в Регламент (ЄС) № 2006/2004 й Директиву 2009/22/ЄС (Директива про альтернативні методи вирішення спорів для споживачів)», Рекомендації Rec (2002) 10 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо медіації в цивільних справах, Рекомендації R (98) 1 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо медіації в сімейних справах, Керівні принципи для покращання виконання наявних рекомендацій щодо в сімейних та цивільних справах 2007 року, розроблені Європейською комісією з питань ефективності правосуддя (CEPEJ), Європейський кодекс поведінки медіаторів.

Безумовно, наведені джерела міжнародних стандартів у сфері застосування медіаційної процедури прямо чи опосередковано виходять зі змісту основоположного нормативно-правового акта ЄС – Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Так, у розрізі п. 1 ст. 6 останньої

забезпечення справедливого та публічного розгляду справи незалежним і безстороннім судом з метою винесення відповідного рішення у спорі слушно розглядається у літературі у якості вагомий передумови до пошуку альтернативного способу вирішення цивільно-правового спору у тій чи іншій формі [1, с. 38].

Прагнення до реалізації змісту міжнародних стандартів медіації, визначених у наведених джерелах, у повній мірі корелюють зі змістом положень ст. 3 Конституції України, згідно якої держава зобов'язана забезпечити захист прав і свобод людини через створення різноманітних правових інститутів, в числі яких і медіація як альтернативний правосуддю спосіб вирішення цивільно-правового спору, а також ст. 9 Основного Закону України, яка створює юридичне підґрунтя до імплементації міжнародного нормотворчого здобутку.

В межах реалізації медіаційної процедури для вирішення цивільно-правових спорів визначальними універсальні нормативні документи: Погоджувальний регламент ЮНСІТРАЛ 1980 року та Типовий закон ЮНСІТРАЛ «Про міжнародну комерційну примирну процедуру» 2002 року. Обидва документи містять норми щодо умов застосування погоджувальної процедури, принципів, на яких вона ґрунтується, окреслення правового статусу її учасників та посередника, визначення етапів цієї процедури та особливостей проведення, виконання визначених за результатами її проведення домовленостей.

На розвиток положень Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, зокрема ст. 14 «Верховенство права та повага до прав людини і основоположних свобод» й ст. 24 «Правове співробітництво», досить актуальними у розрізі предмету даного дослідження є коло нормативних актів, які забезпечують формування міжнародних стандартів в межах країн даного геополітичного утворення.

Так, в межах вирішення цивільно-правових спорів згідно положень Директиви Європейського парламенту і Ради Європи 2008/52/ЄС «Про деякі аспекти медіації у цивільних та комерційних справах» пропонуються уніфіковані нормативні визначення сутності медіаційної процедури, її правового режиму, правового статусу учасників, запровадження інноваційних продуктів, спрямованих на поєднання кількісних та якісних ознак удосконалення даного способу вирішення цивільно-правового спору. Так, значимим є сприйняття у

даному міжнародному нормативно-правовому акті медіації саме як засобу до збалансованого поєднання класичного судочинства й медіації посеред різноманіття альтернативних форм вирішення приватних спорів. Серед останнього варто звернути на визначення правового статусу судді як спеціального посередника згідно абзацу другого п. (а) ст. 3 даної Директиви, з чим в певній мірі не узгоджується зміст глави 4 Цивільного-процесуального кодексу України, яка унормовує процедуру вирішення спору за участю судді. Сформульований Директивою підхід в певній мірі нагадує механізм присудової медіації у Нідерландах, де наявне фактичне включення альтернативної ланки вирішення спору у вигляді класичної медіації під час розгляду справи в класичному судовому процесі, коли сторони отримують повноцінну медіаційну процедуру з відповідним наслідками [2]. У той час як підхід цивільного процесуального законодавства України релевантний положенням французького цивільного процесуального законодавства, яким запроваджується інститут посередництва за участі судді, що здійснюється у порядку скороченої змагальної процедури. За таких умов як контексті проаналізованих норм Директиви, так і положень вітчизняного спеціального закону про медіацію мова не може йти, а лише є привід розглядати одну із форм посередництва в числі інших альтернативних способів вирішення приватних спорів.

Викладене зовсім не знайшло відображення у нормах вітчизняного Закону України «Про медіацію», який однобоко підійшов до формулювання характерних рис медіації, залишивши без уваги інші види присудової медіації, на прикладі німецької моделі, яка передбачає включення її в структуру класичного судового процесу й залучення в якості посередника судді з певним правовим статусом [3, с. 196-197].

Серед основних засад медіаційної процедури, які віднайшли відображення в якості уніфікованих нормативних приписів в Принципах для організації, що надають послуги альтернативного вирішення спорів (ADR) 2002 року, варто відзначити: якість та компетентність наданих послуг, повнота та релевантність інформації щодо наданої послуги, справедливість та неупередженість, доступність, наявність та поінформованість з приводу процедури оскарження та її реалізації, наявність та реалізації етичних правил поведінки, захист від недостовірної та

помилкової інформації, конфіденційність. Необхідно звернути на доповнення, визначених українським спеціальним законом принципів медіації викладеними вище, зокрема щодо забезпечення якості та компетентності наданої послуги, повноти та релевантності інформації щодо останньої та деяких інших. Не менш слушним є імплементація до вітчизняного законодавства положень Принципів, які детермінують правовий статус організацій, що здійснюють діяльність у сфері надання послуг з медіації.

Навіть побіжний аналіз інших міжнародних нормативних актів, які формують стандарти медіації у відповідних сферах приватних спорів, свідчать про потребу впровадження релевантних правових інструментів в межах вітчизняного законодавства, де Закон України «Про медіацію» лише започаткував окремі кроки у цьому напрямку.

При цьому необхідно вказати на досить розгалужену систему міжнародних стандартів медіації як альтернативного способу вирішення приватних спорів, які можуть бути диференційовані за кількісними та якісними критеріями й, на жаль, не у повній мірі імplementовані у відповідне нормативне підґрунтя в межах українського законодавства.

Список використаних джерел:

1. Самілик Л.О., Романенкова А.Ю. Зарубіжний досвід застосування присудової медіації. *Держава та регіони. Серія: Право*. 2023. № 4(82). С. 37–41.
2. Бартусяк П. Присудова медіація: досвід Нідерландів. Chernivtsi Law School: веб-сайт. URL: <http://surl.li/wdrz>.
3. Цувіна Т.А. Впровадження інституту присудової медіації як перспективний напрямок реформування цивільного процесуального законодавства України. *Україна на шляху до Європи: реформа цивільного процесуального законодавства* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 7 лип. 2017 р.). Київ, 2017. С. 195–200.